

General | Alba Carreres | Actualitzat el 23/02/2021 a les 07:26

Què són les altes capacitats?

És el mateix que un nen/a sigui talentós, precoç que superdotat? La psicòloga Susana Arroyo ens parla de les altes capacitats

[inicicentrareport]**Què significa que un/a nen/a tingui altes capacitats?** A quina edat i com se solen detectar? De què depèn que una criatura ho sigui o no?

Parlem d'altres capacitats amb **Susana Arroyo**, psicòloga, especialista en altes capacitats i directora d'Hemisferi Altes Capacitats, a més d'autora de 3 llibres sobre la matèria.

[GotaVerdaPle]**Quines són les principals característiques?**

[GotaVerdaBuit]Les altes capacitats intel·lectuals (AC) són un conjunt de característiques que interaccionen de forma complexa, i per tant, **no impliquen ser més intel·ligent que els altres**, sinó que suposen utilitzar aquesta intel·ligència de forma diferent. Per tant, les AC són molt més que un quocient intel·lectual superior a 130. Fa uns anys, les AC s'entenien com un conjunt d'habilitats cognitives, actualment això no és així, i **cal que donem la importància que pertoca a les emocions i la creativitat**.

Les característiques que comparteixen els nens amb AC són un elevat potencial intel·lectual i creatiu en interacció amb una elevada sensibilitat emocional i perceptiva. D'aquesta combinació en sorgeixen trets com la curiositat i observació per tot allò que els envolta, l'aprenentatge ràpid d'allò que els interessa, un pensament crític i profund envers temes abstractes o transcendents (per exemple el sentit de la vida), reaccions emocionals intenses davant fets quotidians, una elevada exigència envers ells mateixos o els altres, dificultats per gestionar la frustració i per acceptar l'autoritat, mirada poc flexible envers la realitat, així com empatia i/o un elevat sentit de la justícia.

[GotaVerdaPle]**Les característiques associades a les AC són les mateixes en nens i nenes, però en les vivències que en tenen d'aquestes característiques, trobem diferències significatives en funció del gènere. Les nenes passen més sovint desapercebudes i tendeixen a ocultar el seu potencial. Per què passa això?**

[GotaVerdaBuit]Per una banda, les nenes tendeixen a no mostrar el malestar i per tant, és més difícil que les identifiquem i per tant, les puguem acompanyar com necessiten en moments claus de la seva vida. A més a més, senten que si es mostren, el grup d'iguals les rebutjarà, i decideixen prioritzar la pertinença al grup per sobre de viure les seves AC. I finalment, no tenen referents històrics on emmirallar-se, ja que dones que han fet història n'hi ha, però lamentablement encara es troben massa ocultes.

[GotaVerdaPle]**A quina edat es poden detectar les altes capacitats i com es detecten?**

[GotaVerdaBuit]La detecció i identificació de les AC és necessària per poder satisfer les necessitats que en tots els casos se'n deriven, amb l'objectiu de poder planificar millor qualsevol actuació dins el marc de l'escola o la família. Sovint, i prèviament a la identificació, no entenem què li pot passar en aquell nen que observem absent a l'aula, desmotivats, que molesta als seus companys però que sembla seguir el ritme de la classe sense massa esforç, o que desenvolupa conductes associades a un perfeccionisme intens que el bloqueja en els aprenentatges, o s'emociona o explota amb una facilitat o velocitat realment sorprenents. Darrere de tots aquests signes es pot amagar un nen dotat d'AC.

A partir dels 4 anys, es poden començar a detectar les AC. Cal que es segueixi fent feina per desmitificar totes les idees preconcebudes que acompanyen en aquest grup d'infants, ja que els

pares/mares i els/les mestres són els primers que cal que «sospitin» d'unes possibles AC, i això només passarà si tenen una informació ajustada sobre qui són els infants amb AC, i per tant, què podem observar en ells.

Després d'aquestes primeres sospites, és el moment de realitzar una avaluació especialitzada per tal de determinar amb certesa si aquell nen està dotat d'AC i de quin tipus. L'avaluació psicopedagògica cal que reculli a través de les corresponents proves les seves característiques i potencial intel·lectual i també el creatiu, així com les seves característiques i desenvolupament emocional.

Amb tota aquesta informació podrem mirar a l'infant de forma global i integral i podrem saber si està dotat d'AC, de quin tipus d'AC, quins són els aspectes que cal enriquir o treballar en el context escolar i quin acompanyament socio-emocional li cal. Renunciar a qualsevol d'aquests aspectes no ens permetrà acompanyar-lo com necessita, ja que la nostra mirada serà parcial.

[GotaVerdaPle]**Quina és la diferència entre precoç, talentós, "superdotat" i altes capacitats?**

[GotaVerdaBuit]El grup que constitueixen els nens amb AC és profundament heterogeni i això està relacionat amb què dins aquests grup trobem diferents perfils d'altres capacitats. Per tant, és totalment necessari distingir entre els nens precoços, dels talentosos i dels superdotats. Tots ells són criatures amb altes capacitats, però amb característiques cognitives, creatives i emocionals ben diferents.

La intel·ligència és un fenomen evolutiu, i per tant, fins que aquesta no hagi assolit la maduresa (11 anys aproximadament) parlarem de nens precoços intel·lectualment. Els nens precoços mostren totes les característiques associades a les AC que hem anat comentant al llarg d'aquest article, i per tant, **necessiten un suport acadèmic i emocional adequat**.

Una pràctica lamentablement prou estesa i que suposa un greu error és decidir no acompanyar als nens precoços fins a validar que els seus trets característics són estables i per tant perdurables al llarg de la resta de la seva vida. D'aquesta manera, només es fa més possible que quan s'iniciïn les intervencions, aquestes ja arribin tard per aquest nen que vàrem detectar com a precoç i no vàrem acompanyar com i quan necessitava.

Un cop la intel·ligència ja ha madurat o cristal·litzat, parlem de dos perfils de nens amb ac: Els talentosos i els superdotats. Els nens talentosos són aquells que destaquen en la seva gestió d'un tipus d'informació (per ex. talent verbal o talent matemàtic) o d'un tipus de processament d'informació (per exemple talent lògic o el talent creatiu).

El perfil de nens amb AC que **són talentosos** poden gaudir d'un talent simple o d'un talent complex, depenen si l'àrea de talent es cénnya a una sola aptitud o és un conjunt d'aptituds, respectivament.

Els nens superdotats són nens que mostren un elevat potencial en totes les àrees cognitives i creatives, i per tant, els seus recursos són molt elevats en totes les aptituds intel·lectuals. Sovint, i per tal d'evitar totes les idees esbiaixades i preconcebudes que acompanyen al terme "superdotat" ha aparegut la tendència a nomenar als superdotats com a persones amb AC. Això ha provocat una gran confusió, ja que una categoria del grup (els superdotats) ha pres el mateix nom que el grup sencer.

[GotaVerdaPle]**De què depèn que una criatura ho sigui o no? Hi ha algun component genètic?**

[GotaVerdaBuit]Actualment entenem les AC com un potencial que es pot desenvolupar o no. Per tant, tot i que hi ha una part innata i que s'hereta familiarment, cal que aquest potencial es treballi

per tal que es desenvolupi de manera satisfactòria. Per tant, les AC són un conjunt de característiques dinàmiques que depenen de la interacció entre aquesta vessant hereditària i l'estimulació i/o oportunitats que la criatura rebi del seu entorn socioambiental.

Per tant, estar dotat d'AC suposa tenir un determinat potencial que serà més o menys visible segons les oportunitats i experiències que proporcioni l'entorn educatiu del nen. Per això, cal nodrir correctament les necessitats d'aquests nens, per tal de fer possible que es puguin desenvolupar al màxim de les seves possibilitats, ja que d'aquest factor també depèn el seu benestar emocional.

[GotaVerdaPle]**Com senten els nens amb AC? Que cal tenir en compte per un correcte acompanyament emocional?**

[GotaVerdaBuit]Les criatures amb AC viuen amb una gran sensibilitat emocional tot el que els toca, perceben amb una gran intensitat tot el que els envolta i mostren una gran consciència de tot el que viuen: **Ho perceben tot, ho senten tot i ho entenen durant tot el temps.** Estan submergits en l'experiència a unes grans profunditats, i cal entendre això, per tal d'acompanyar-los com necessiten.

Si fem un petit gest d'empatia envers la seva manera d'estar a la vida, ràpidament entendrem el perquè es desborden emocionalment amb facilitat.

[GotaVerdaPle]**No deu ser fàcil gestionar tot això a segons quines edats, oi?**

[GotaVerdaBuit]Doncs justament en aquest punt pren sentit l'acompanyament emocional, ja que l'adult cal que **exerceixi una funció reguladora d'aquesta emocionalitat desbordant i canviant.** El desbordament emocional apareix quan sentim que no tenim els recursos necessaris com per afrontar alguna situació i l'emoció ens desborda. I és per això que a la criatura amb AC se li escapen les llàgrimes en multitud de situacions o pateix amb temes d'actualitat. En aquests moments cal que els adults compreguem com se sent, i no ho minimitzem o trivialitzem. Si fem això, només aconseguirem que es boquegi, que no confii en el que sent i es senti cada cop més sol i incomprès.

La direcció pel correcte acompanyament sento que és validar el que sent i ajudar-lo a canalitzar-ho, ja que d'aquest tàndem depèn que visqui la seva exquisida emocionalitat com un intens plaer o com una profunda tortura. Tot i això, no voldria donar la falsa sensació que les criatures amb AC són fràgils a nivell emocional, ja que en cap cas és així: més aviat al contrari, aprenen a nedar en aigües turbulentes mitjançant solucions sovint força creatives.

La frustració és una emoció especialment significativa per les criatures amb AC ja que la senten dia rere dia i la seva gestió ocupa molt temps i esforç tant per ells mateixos com pels adults que els acompanyen. La correcta gestió de la frustració és essencial, ja que en gran manera en dependrà que el nen amb AC se senti valuós i confiat, i pugui afrontar l'error i el fracàs sense esfondrar-se davant les dificultats.

La frustració és la reacció emocional que apareix davant el fracàs d'un desig o davant una expectativa no satisfeta, i que en les criatures amb AC és l'altra cara de la moneda del perfeccionisme, un tret tant i tant seu.

Per exemple, quan li baixen la nota a l'escola com a mesura perquè es motivï, quan l'obliguen a seguir un determinat camí per resoldre un problema matemàtic matant la seva creativitat, quan queda aïllat del grup per la seva manera d'expressar-se, quan pateix o detecta una injustícia, quan el perd el control sobre una situació arran d'un canvi que no havia previst, quan castiguen a tot el grup perquè el responsable d'una mala acció no es responsabilitza dels seus actes... i un llarg llistat. Per tant, és una necessitat de primer nivell que l'acompanyem a perquè pugui fracassar amb èxit.

[GotaVerdaPle]**Quins són els principals problemes que poden patir les criatures amb altes capacitats?**

[GotaVerdaBuit]Sempre m'agrada subratllar que les AC són un bon equipatge per la vida, són un conjunt de característiques que sento honestament que impulsen a la vida. Ara bé, també és cert que aquestes criatures tenen unes necessitats específiques que cal que cuidem, que cal que acompanyem, ja que si això no és així, llavors si és possible que sorgeixin dificultats.

Les dificultats poden aparèixer en diverses àrees del desenvolupament. Cal que siguem especialment curosos en què assoleixi una gestió emocional sana en el seu dia a dia, que pugui donar un lloc a la frustració que sovint sentirà, que estableixi vincles amb els altres desenvolupant una sensació de pertinença al grup i que els aprenentatges li suposin el repte necessari com perquè mai el deixin de motivar.

Per entendre quines són aquestes dificultats cal que ens aturem a entendre que els nens amb AC són disincronics. Això vol dir que experimenten certs desfasaments en el seu desenvolupament. Per exemple, el seu desenvolupament intel·lectual està avançat respecte a la seva edat cronològica, però el seu desenvolupament emocional no, sinó que la seva gestió emocional és la que pertoca per la seva edat, o a inclús a vegades es detecta una certa immaduresa.

Aquest tret es coneix com a disincronia interna. Una altra **disincronia** que cal tenir en compte per tal de poder-los acompanyar és la social. Aquesta té a veure amb el fet de que els seus interessos, el seu vocabulari, la seva manera de raonar... no és la que pertoca per la seva edat, i per tant, es genera una distància envers els seus companys de la seva mateixa edat cronològica, acompanyada d'una tendència a buscar la relació amb nens més grans o adults.

Aquestes disincronies, tot i que és normal que es donin en els nens amb AC, cal que siguin **acompanyades** adequadament quan **provoquen malestar o patiment en la criatura**. Això no passa sempre, a vegades el nen amb AC és capaç d'adaptar-se als altres i és capaç d'equilibrar la seva capacitat intel·lectual amb la seva gestió emocional. Però en d'altres casos, això no és així i cal que els adults l'acompanyin de ben a prop. La constitució de la personalitat en els nens amb AC va lligada a la integració d'aquests desfasaments.

[GotaVerdaPle]**Quines consideracions han de tenir els/les mestres a dintre les aules davant d'un alumne d'aquestes característiques? És cert que escoles amb models educatius més lliures poden afavorir el seu desenvolupament?**

[GotaVerdaBuit]Des de les escoles, cal que vetllem tant per temes més vinculats amb la vessant cognitiva com amb la vessant socio-emocional. La mirada i l'acompanyament ha de ser global i integral, i per tant, no podem deixar res fora o prioritzar la importància d'una vessant per sobre de l'altra.

Com que d'emocions ja hem parlat, em centraré en aspectes més acadèmics d'ara endavant. I aquí, la pedra angular **quan parlem dels aprenentatges escolars és la motivació. I la clau o el secret per arribar a ells, la creativitat**. És a dir, cal que els/les mestres vetllin perquè no es sentin engabiats en els aprenentatges dins l'aula.

Els/les mestres cal que els ajudin al fet que en el seu dia a dia no recullin repetició de processos que ja coneixen o de continguts que ja tenen assolit; Els nens amb AC necessiten que **l'aprenentatge vagi sempre acompanyat de repte**. Quan el nen amb AC està motivat, es imparable, vibra aprenent i encomana el seu entusiasme als altres. Ara bé, quan es troba en l'altre pol, i no troba aprenentatges que li siguin significatius, cau en una gran apatia o pot començar a distorsionar amb conductes inapropiades el ritme a l'aula.

També cal que entenguem que durant molt de temps, els aprenentatges escolars són molt senzills per ells, i per tant no adquireixen un mètode i hàbit d'estudi respecte els seus companys. Quan el necessiten, no està disponible i llavors, de forma sobtada i abrupta, poden fracassar escolarment de forma estrepitosa.

Les intervencions escolars adreçades a donar resposta a les necessitats acadèmiques dels nens amb AC queden recollides en un document que anomenem **Pla individualitzat** (PI) i que s'elabora des de l'escola amb l'assessorament dels EAPs (Equips d'assessorament psicopedagògic) o bé amb coordinació amb centres externs. Prèviament aquestes necessitats s'han d'acreditar per l'EAP.

Aquest document és el vestit a mesura que els seus mestres dissenyen per ell i que cal que vetlli per potenciar els seus punts forts i treballi les seves mancances. El PI és un document viu i en constant revisió i cal que la família el conegui abans que el mestre comenci a aplicar-lo. Els enriqueiximents curriculars associats a temes treballats a classe o associats a interessos del nen, els agrupaments dins o fora de l'aula amb nens de les seves mateixes característiques o el salt de curs en alguna o en totes les assignatures són algunes de les estratègies que poden utilitzar-se per donar resposta a les necessitats escolars del nen amb AC.

Com més respectuosa i ajustada sigui la proposta del centre educatiu envers els seus alumnes en totes les àrees del desenvolupament, més possible és que **el nen amb AC desenvolupi i gaudeixi del seu potencial intel·lectual i paral·lelament**, també gaudeixi de la seva creativitat i sensibilitat emocional. Tot el que necessita un nen amb AC és que el recolzem al llarg del seu desenvolupament, que hi siguem en els moments en què ho necessiti i que l'acompanyem a trobar la manera d'estar a la vida sent qui realment és. Tot això, o només això... depèn com ho mirem! Però sens dubte una fita apassionant caminar al costat d'un nen amb AC. [ficentrareport]

[enquestaregistre]